

Anmeldelser

Anna Piil Damm, Marie Louise Schultz-Nielsen og Torben Tranæs, *En befolkning deler sig op?*, København: Gyldendal, 2006, 276 s., kr. 279,00.

Siden 1997 har ikke-vestlige indvandreres forhold og levevilkår i Danmark været et højt prioriteret forskningsområde for Rockwool Fondens Forskningsenhed, først under ledelse af Gunnar Viby Mogensen og nu af Torben Tranæs. Det er der kommet en stribe analyser og publikationer ud af, som hører til det mest informative og bedst underbyggede, dansk integrationsforskning overhovedet kan byde på. Det kan være lidt svært for en universitetsansat at indrømme det, men man får oftest mere indsigt i forholdene på integrationsområdet i Danmark gennem resultaterne fra Rockwool Fondens Forskningsenhed end ved at konsultere frembringelser fra konkurrerende akademiske miljøer, hvad enten de befinder sig i Aalborg, Århus eller København!

Den foreliggende bog er endnu et resultat af Forskningsenhedens arbejde. Som det fremgår af titlen, undersøges denne gang den boligmæssige adskillelse mellem befolkningsgrupper i Danmark. Der ses i denne forbindelse ikke udelukkende på ikke-vestlige indvandrere; den bomæssige adskillelse mellem andre befolkningsgrupper undersøges ligeledes. Men den bomæssige segregation af ikke-vestlige indvandrere er ikke desto mindre et centralt fokus i undersøgelsen.

Bogen analyserer to hovedspørgsmål. Det første spørgsmål vedrører omfanget af den boligmæssige adskillelse mellem forskellige befolkningsgrupper i Danmark og udviklingen heri over en periode på knap 20 år (kap. 2 og 3). Det andet spørgsmål vedrører konsekvenserne af en boligmæssig adskillelse, især for integrationen af ikke-vestlige indvandrere og flygtninge (kap. 4-6).

De (få) eksisterende undersøgelser af mønstre i danskernes boligplacering er normalt baseret på forholdsvis store enheder, typisk kommuner, skoledistrikter eller lignende administrativt definerede områder. Forskningsenhedens analyse er derimod baseret på en minutøs kortlægning af boligområderne i hele Danmark, hvor der opereres med sammenhængende boligområder helt ned til 150 husestande. Konstruktionen af dette boligmæssige Danmarkskort er forbilledligt dokumenteret i bogens appendiks.

Umiddelbart skulle man forvente, at den boligmæssige adskillelse mellem forskellige befolkningsgrupper, man finder, vil vokse i takt med, at man analyserer på mindre og mindre boligområder. Det er derfor desto mere bemærkelsesværdigt, at forfatterne med udgangspunkt i opdelingen i ganske små boligområder alligevel finder, at danskere ofte bor i de samme boligområder, selv om de har nok så forskellig baggrund med hensyn til uddannelse, indkomst eller graden af afhængighed af det sociale system. Den boligmæssige adskillelse mellem disse grupper er øget lidt mellem 1985 og 2004, men den er stadigvæk lav, også i en international sammenligning.

Den eneste baggrundsvariabel, på hvilken undersøgelsen finder en markant

grad af boligmæssig adskillelse, er etnicitet: ikke-vestlige indvandreres bosætningsmønster adskiller sig meget væsentligt fra indfødte danskere, idet ikke-vestlige indvandrere i langt højere grad end indfødte danskere lever blandt ikke-vestlige indvandrere. Denne tendens er desuden blevet styrket mellem 1985 og 2004, hvilket blandt andet hænger sammen med, at der var væsentlig flere ikke-vestlige indvandrere i Danmark i 2004 end i 1985. Der er også en væsentlig forskel mellem indfødte danskere og ikke-vestlige indvandrere med hensyn til boligformen.

Det er vist en ganske udbredt opfattelse, at sociale og/eller etniske enklaver ("ghettoer") er et problem. Ellers var det vanskeligt at forklare, at regeringen i 2004 fremlagde en "Strategi mod ghettoisering". Det er imidlertid ikke helt nemt at undersøge ghettoeffekter empirisk. Det grundlæggende problem i denne forbindelse er selvsektion, som rejser et kausalitetsproblem: hvis ghettoboere klarer sig dårligt på arbejdsmarkedet, er det så udtryk for, at bopæl i en ghetto forringer deres arbejdsmarkedschancer, eller er det udtryk for, at de, der klarer sig dårligt på arbejdsmarkedet, har en tilbøjelighed til at vælge at bo i en ghetto? Hvis dette problem ikke håndteres økonometrisk korrekt, kan resultaterne blive meget misvisende.

Dette illustreres meget smukt i bogens kapitel 6, som burde være pligtlæsning for alle, der udtaler sig om ghettoeffekter (eller for den sags skyld om sammenhængen mellem kontakt til indvandrere og holdningerne til dem, hvor selvsektionsproblemerne er helt de samme som i forbindelse med ghettoeffekter). I dette kapitel undersøges det, hvordan det påvirker flygtninges løn og beskæftigelse at bo i en kommune med mange flygtninge.

Hvis man ikke tager højde for selvsektion, finder man alt andet lige en negativ sammenhæng mellem antallet af landsmænd i bopælskommunen og såvel flygtninges sandsynlighed for beskæftigelse som deres årlige arbejdsindkomst syv år efter asyl. Men tager man højde for selvsektion, vender billedet: bopæl i nærheden af mange landsmænd fremmer da alt andet lige flygtninges beskæftigelsesandsynlighed og arbejdsindkomst! Den oprindelige negative sammenhæng skyldes altså ikke, at bopæl i en kommune med mange landsmænd hæmmer arbejdsmarkedsintegrationen. Den skyldes, at flygtninge, som klarer sig forholdsvis dårligt på det danske arbejdsmarked, har en præference for og tilbøjelighed til at bo i nærheden af mange landsmænd. Det er et tankevækkende og lærerigt resultat.

Billedet er anderledes, når man ser på effekten af, at der bor mange flygtninge fra andre lande i kommunen. At bo i en kommune med mange flygtninge af blandet oprindelse forringer flygtninges beskæftigelseschancer og årsindkomst, også når der kontrolleres for selvsektion.

Der er dog tre begrænsninger i gyldighedsområdet for disse resultater. For det første gælder de kun for lavt uddannede flygtninge. Der er for få højtuddannede flygtninge i datamaterialet til, at man kan sige noget sikkert om, hvordan bopæl i en kommune med mange flygtninge påvirker deres arbejdsmarkedsintegration. For det andet gælder resultaterne strengt taget kun for flygtninge, ikke for ikke-vestlige indvandrere generelt. For det tredje er det et spørgsmål, om resultaterne

kan generaliseres til, at det (også) er en fordel for flygtninges arbejdsmarkedsintegration, at der er mange landsmænd i deres boligområde.

Det sidste må blandt andet afhænge af, hvorfor bopæl i en kommune med mange landsmænd alt andet lige fremmer flygtninges arbejdsmarkedsintegration. Bogen giver ikke noget direkte svar herpå. En mulighed kunne være positive netværkseffekter. Hvis det er forklaringen, skulle man måske forvente, at det alt andet lige ville fremme flygtninges arbejdsmarkedsintegration endnu mere at bo i et boligområde med mange landsmænd. Men alternativt kunne man forestille sig, at den positive effekt på flygtninges arbejdsmarkedsintegration af at bo i en kommune med mange landsmænd skyldes, at kommuner med mange flygtninge fra et givet land, for eksempel Somalia, administrativt og videnskabsmæssigt er (blevet) bedre rustet til at tage hånd om disse flygtninges specielle problemer i forhold til arbejdsmarkedet end kommuner med kun få flygtninge fra det pågældende land. I så fald er det mindre sandsynligt, at det skulle fremme flygtninges arbejdsmarkedsintegration yderligere, at der bor mange landsmænd i deres boligområde.

Bogen følger en formidlingsmodel, Rockwool Fondens Forskningsenhed ganske ofte benytter sig af, hvor den statistiske dokumentation bevidst er holdt på et minimum. Det gør utvivlsomt resultaterne tilgængelige for en bredere kreds, der ellers nok ville kløjes i formlerne og beregningerne. Men for en forsker er det ikke helt tilfredsstillende ikke at kunne kigge forfatterne lidt bedre i kortene. Det kan selvfølgelig lade sig gøre ved hjælp af diverse arbejdsrapporter, der er henvist til, men det gør det lidt mere omstændeligt.

Et andet træk ved formidlingsmodellen er at lade nogle politikere kommentere bogens resultater. I det foreliggende tilfælde er det Rikke Hvilshøj og Henrik Sass Larsen, der lægger navn til nogle kommentarer. De skal ikke anmeldes her.

Peter Nannestad
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Carsten Bagge Laustsen og Jesper Myrup (red.), *Magtens Tænkere – politisk teori fra Machiavelli til Honneth*, Roskilde: Roskilde Universitetsforlag, 2006, 500 s., kr. 398,00.

Carsten Bagge Laustsens og Jesper Myrups bog om magt og magtfilosofi fra renessancen til i dag udgør et vægtigt supplement til mere generelle beskrivelser af den politiske teoris historie, hvad enten man taler om helt grundlæggende introduktioner eller mere detaljerede værker om dette emne.

For det første bidrager antologiens fokus på magt med et konkret perspektiv, der tjener til at skærpe fremstillingen af de begrebslige rammer, de enkelte tænkere orienterer sig inden for. Den befrier så at sige den politiske teori for den latente kønsløshed, en generel historisk fremstilling ellers risikerer at medføre. Det bevirker også, at bogens 18 gennemgange af forskellige tænkere i sjældnen

grad evner at hænge sammen – ikke fordi bidragene er homogene, men tværtimod fordi deres heterogenitet tager udgangspunkt i en fælles ambition om at diagnosticere magtens betydning. For det andet bidrager perspektivet selv også til at give bogens dens indre spænding. Ja, det virker banalt at anføre, men hvem kan uden at blinke påstå, at magt er uinteressant? Magt er konstitutiv for hele vores virke. Helt generelt er vi omgivet af magtspil i alle de sociale sammenhænge, vi indgår i, og mere specifikt udgør magten, dens virkemidler og dens virkninger en hjørnesteen i samfundsforskningen. Den er det, vi forudsætter, men alligevel sjældent definerer. Enten fordi vi simpelthen tager den for givet, eller fordi vi i erkendelsen af begrebets kompleksitet må vælge at resignere.

Det er en antologis styrke, at man kan vælge formidlere, der hver især besidder en specialviden om de aspekter, man ønsker belyst, og det kommer der i det konkrete tilfælde en række udmærkede og også nogle enkelte helt fænomenale artikler ud af. I den sammenhæng er det interessante ikke blot, at eksempelvis Lars Bo Larsens artikel om Carl Schmitt er brillant, for nazisternes hofjurist har jo været på alles læber i det seneste ti-år, og Lars Bo Larsen har selv været toneangivende i denne Schmitt-renæssance. Nej, det virkelig opløftende ved læsningen af *Magtens Tænkere* er, at bidragene om gamle knarke som Jean-Jacques Rousseau og G.W.F. Hegel, af henholdsvis Myrup selv og af Morten Raffnsø-Møller, faktisk er så gode, at de uden videre ville kunne (og måske også burde) kanoniseres som fast pensum i enhver introduktion til politisk teori.

En historisk fremstilling kan vurderes ud fra to overordnede kriterier: Er den opstillede historiske ramme fyldestgørende for den problematik, man ønsker at belyse? Og udfyldes denne ramme på tilfredsstillende vis? Den historiske ramme for *Magtens Tænkere* er den politiske teori fra Niccolò Machiavelli til i dag. Sluttidspunktet kan man selvfølgelig diskutere, hvilket også afspejles i den detalje, at den sidste analyse ikke – som fremsat i bogens undertitel – drejer sig om Axel Honneth og anerkendelsesfilosofien, men om Michael Hardts og Antonio Negris *Empire*. Hvad antologiens hovedtitel angår, så udgør den i sig selv en indirekte henvisning til Anton Ehlers' Machiavelli-introduktion fra 1992, *Magtens Tænkere*, og ved at vælge flertalsformen, *Magtens Tænkere*, lykkes det Laustsen og Myrup på en gang at understrege det centrale træk ved bogen, at magtens filosofi er alsidige, og at få markeret dens historiske udgangspunkt. Men hvorfor egentlig begynde med Machiavelli? I forordet angiver redaktørerne selv, at i og med at man først i den italienske renæssance får et brud med den klassiske religiøse verdensopfattelse, er det også først her, at der udgrænses et "selvstændigt politisk rum" (p. 12). Først med politikens selvstændiggørelse kunne magten tænkes som *magt*, og ikke, som i middelalderen og i antikken, som en *magtens problematik*. Det er i og for sig rigtigt, når de i den henseende fremhæver, at det thomiske verdensbillede, der stræbte efter et aristotelisk ideal om at afklare politikens uforanderlige lovmæssighed, også satte et lukket kosmos, hvori magt kun kunne tænkes ud fra dens overensstemmelse med denne lovmæssighed. Men ved udelukkende at fokusere på thomismen, overser redaktørerne også den radikale aristotelismes betydning for bruddet med den thomiske filosofi, et brud der i høj grad udgjorde en forudsætning for netop udgrænsningen

af det politiske rum. I senmiddelalderens radikale aristotelisme, repræsenteret ved William af Ockham og Marsilio af Padua, findes nogle afgørende ansatser til at tænke magten som funderet i det menneskelige samfund og ikke hos Gud alene. Når jeg nævner denne umiddelbart perifere detalje, skyldes det, at dette valg også har betydning i forhold til bogens udfyldning af den historiske ramme, den sætter. Problemet er i den henseende ikke så meget, at antologien synes at bekræfte den sejlivede opfattelse af, at renæssancen opstod ud af intet – et sted skal man jo starte og et kriterium må man jo opsætte for udvalget af tekster – men snarere, at det spørgsmål om magtens legitimitet, som rejses i senmiddelalderen, i det hele taget er underbelyst i *Magtens Tænkere*.

Arne Johan Vestlesens indleder sit efterord med at skelne mellem en klassisk og en moderne magtdiagnostik, mellem én tilgang, der først og fremmest beskæftiger sig med ”hvordan magt etableres, og hvad der giver magt legitimitet inden for en politisk orden” og én, ifølge hvilken ”magt ikke afgrænses til det politiske felt, men snarere betragtes som et allestedsnærværende fænomen” (p. 479). Ud fra netop denne karakteristik er det værd at bemærke, at den sidste tilgang er helt overvejende dominerende i antologien som helhed. Det er sådan set fair nok set ud fra, at traditionelle fremstillinger af den politiske teoris historie har en tendens til at lægge overdreven vægt på spørgsmålet om politisk legitimitet. *Magtens Tænkere* kan i den henseende udgøre et kvalificeret modspil til sådanne tilgange.

At der imidlertid ikke er tale om et valg uden konsekvenser, kan anskueliggøres ved at betragte de tænkere i den liberale tradition, der faktisk er med i antologien. Artiklen om Thomas Hobbes, som er affattet af Mikkel Thorup og Laustsen selv, er således først og fremmest polemisk rettet mod vulgærrealistiske og vulgærliberale læsninger af Hobbes’ værker. I forhold til mere traditionelle og blødere læsninger er det sådan set befriende at læse et forsøg på at revurdere Hobbes’ betydning. Men kombineret med, at der heller ikke er hverken bidrag om John Locke eller Immanuel Kant at finde i antologien, kommer den eneste anden grundige diskussion af forholdet mellem legitimitet og magt, i kapitlet om Robert A. Dahls tænkning, til at stå noget alene. Det er lidt ærgerligt, at et kapitel, der ellers på fornem vis søger at nuancere de til tider reduktionistiske fremstillinger af Dahl i samfundsteorien, derfor unødigt kommer til at stå uden historisk resonansbund. På trods af deres styrke som enkeltstående bidrag, står de ovenfor fremhævede artikler om henholdsvis Rousseau og Hegel heller ikke helt så stærkt i antologiens samlede fremstilling, som de ville have gjort, hvis der havde været et afsnit om Kant. En mere fremtrædende plads for den liberale tradition ville således ikke alene have bidraget til antologiens ambition om ud fra ”[v]iden om forskellige typer magttænkning” at ”kaste lys over forskellige aspekter af den menneskelige væren og mere specifikt af det politiske liv” (p.43), men også have bidraget til, at det overvejende republikanske og kommunitaristiske udvalg af tænkere havde haft noget at spille op ad.

Når jeg i det ovenstående alligevel har hævdedet, at en af antologiens styrker er dens helhedspræg, skyldes det, at over halvdelen af kapitlerne i modsætning til mere traditionelle fremstillinger handler om politisk filosofi fra det 20. århund-

rede. Det bidrager til, at den får accentueret de magtproblematikker, der er på spil, som moderne og vedkommende problematikker, og ikke blot som led i et hovedløst *studium generale*. At prisen herfor så er nogle af de træk, der ellers oftest danner omdrejningspunkt i den politiske filosofis historie, får så være. Min kritik af udvalget skal derfor ikke ses som et angreb på det, der faktisk er taget med, snarere som et hjertesuk over, at læseren til en vis grad lades i stikken i forhold til, hvilke kriterier de konkrete til- og fravalg er foretaget ud fra. Det skal dog siges, at redaktørernes introduktion i høj grad tjener til at indkredse det felt, identifikationen og iagttagelsen af magten, bogen drejer sig om. Som enhver anden indkredsning når den temmelig vidt omkring, og den indeholder da også et par digressioner, der sikkert kunne være udeladt. På den anden side tjener det også til at give både introduktionen og bogen selv en vis bredde, og det skygger ikke for dens helt afgørende understregning af, at analyserne både kan læses som en generel introduktion til magtbegrebet og som en refleksion over det grundlæggende spørgsmål, enhver magtanalytik rejser: Hvad betyder viden om magt for magtudøvelsen selv?

For efterordets vedkommende åbner det i høj grad for nogle problematikker, man godt kunne have tænkt sig yderligere analyseret. For det første er det en mangel, at nogle af det 19. århundredes store skikkelser, Karl Marx og Friedrich Nietzsche, ikke er viet et selvstændigt afsnit. For selv om Lars Thorup Larsen fremhæver Nietzsches helt signifikante betydning for Michel Foucault og dermed for moderne magtteori, og selv om Marx helt selvfølgelig danner begrebsligt udgangspunkt for kapitlerne om både Max Weber, Antonio Gramsci og Louis Althusser, så havde refleksionerne i bogens efterord over mistankens hermeneutikeres betydning nok fortjent et selvstændigt kapitel, der kunne udgøre et naturligt referencepunkt for bidragene om det 20. århundredes tænkere. For det andet er den styrke ved Vestlesens efterord, at det bidrager med en historisk fremstilling af magtbegrebets udvikling, vanskeligt at tilgodese i en antologi af denne slags. I kraft af artiklernes fælles udgangspunkt i magtbegrebet består bogens *analytiske enhedspræg*, men dens mange nedslag betyder også, at fremstillingen kommer til at fremstå som en fremstilling i brud, og at læseren let kommer til at savne den fornemmelse for magtbegrebets *historiske kontinuitet*, som indgår i efterordet og godt kunne være blevet udfoldet yderligere der.

Det er selvfølgelig et lidt billigt trick at kritisere en bog for alt det, den ikke har med. Antologiens redaktører har formentlig været tvunget til med hård hånd at fravælge adskillige af de aspekter, jeg fremhæver, man med fordel kunne have inddraget. Der er i forvejen tale om et digert værk og på trods af, at de mange artikler samlet set begrænser sig til knap 500 sider, er det faktisk lykkedes at bibeholde en skriftstørrelse og en margin, der også gør læsningen af indholdet overkommelig. Der er vitterlig tale om en god bog, og jeg vil ikke tøve med at anbefale folk at købe den, hvad enten de gør det for de konkrete analyser af magtbegrebet eller for at få en alternativ vinkel på den politiske teoris historie.

På den baggrund irriterer det mig at måtte slutte af med at påpege, at korraturen ikke alle steder lever op til indholdet. Den mest graverende fejl er at finde i artiklen om Max Weber, hvor der midt i brødteksten findes en efterladt kom-

mentar fra én, der har læst teksten igennem på et tidligere tidspunkt. Det er simpelthen en dødssynd fra forlagets side. Mindre kritisk er det så, at Christian F. Rostbøll i sin omtale af Platons ideer bytter om på betydningen af transcendent og transcendental. I den konkrete sammenhæng er meningen klar nok, men en bog af denne her kaliber bør ikke bidrage til den generelle tendens til at forveksle de to begreber. Og så er der nogle småfejl i petitesseafdelingen, særligt i Unn Irene Aasdalens ellers udmærkede artikel om Machiavelli: Den græsk-romerske filosof Polybios benævnes således ikke normalt i den latiniserede form Polybius men slet og ret som Polyb. Den konge, der grundlagde perserriket, staves Kyros og ikke Cyrus på dansk osv. I samme dur kan man anføre, at Winston Churchill ikke – som det fremgår af Dahl-artiklen – var britisk premierminister i 1946. Han var blevet væltet af Clement Attlee ved Labours jordskredssejr i juli året før. Fejl af denne type er fuldstændig unødvendige, fordi de slet og ret skyldes sjusk, og det er dobbelt ærgerligt, at de får lov til skæmme den indsats som redaktørerne og forfatterne har ydet med en ellers rigtig god bog.

Morten Brænder
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Niels Erik Rosenfeldt, *Stalin. Diktaturets anatomi*, København: Høst & Søn, 2006, 419 s., ill., kr. 399,00.

Bogen indgår i rækken af nyudgivne, seriøse danske Stalin-biografier (se mine anmeldelser i *Politica* nr. 2, 2006). Forfatteren, Niels Erik Rosenfeldt (NER), er både slavist og historiker og har længe været internationalt kendt som Stalin-ekspert. Det skyldes hans forskning i Stalins hemmelige kancelli – *Osobyj Sekretor* med den grå eminence Aleksandr Poskrobysjev i spidsen – dvs. den parallelstruktur, som Stalin opbyggede og egenhændigt kontrollerede som Sovjetunionens egentlige administrative nervecenter. Denne faglige kæphest er en rød tråd i bogen, en anden den permanente krigspsykose som ledemotiv for Stalins handlinger. Bogen forener således traditionel politisk biografi med en indgående kronologisk analyse af stalinismen som politisk system, herunder Stalins konkrete inden- og udenrigspolitik.

Der er hele 19 hovedkapitler, hvoraf det sidste ”Diktaturets anatomi” konkluderer på de formative begivenheder og indflydelser for personen Stalin samt dynamikken i hans ledelsestil og det sovjetiske systems faldgruber og efterfølgende endeligt. Altså en grundig, ingenlunde uambitiøs populær fremstilling, selv om man må undvære det videnskabelige noteapparat. Den kan derfor varmt anbefales. NER nedprioriterer Stalins privatliv på nær lidt uddrag fra breve i små grå tekstbokse. De udstiller ofte ”ondskabens banalitet” – rutinen og ømheden mellem datteren og Stalin – eller afstumpetheden (en søns selvmordstrusler ses som ”afpresning”). Et brevueddrag til konen underbygger direkte NER’s tese (”Jeg kommer naturligvis ikke først hjem i oktober, men langt tidligere. Men for

at opretholde konspirationen har jeg via Poskrjobysjev udspremt rygter om, at jeg ikke kan komme før oktober ...” (p. 148)).

NER får i løbet af bogen skabt en god syntese mellem det gammelkendte stof og nye eller i hvert fald ikke alment kendte aspekter. Særligt velgørende er gennemgangen (pp. 285 ff.) af henholdsvis Majskijs og Litvinovs forbløffende eksplicite bud på et offensivt *grand design* fra 1944, naturligvis bestillingsarbejder, som derfor dokumenterer Stalins afgørende ansvar for den kolde krig (han ønskede ikke en varm krig med USA, men satte heller ikke seriøst ind på sameksistens, men derimod på at snigløbe de europæiske stater gennem pseudo-koalitionsregeringer med kommunistisk deltagelse). Ligeledes lægger NER sig i selen for at udrede trådene med hensyn til, hvad Stalin egentlig pønsede på i tiden omkring Hitlers angreb.

Ikke mindst tager NER et opgør med DIIS-udredningens efter hans opfattelse utilgiveligt naive syn på Stalin og dermed misvisende analyse af stalinismens sidste år (pp. 368-369). Hele perioden omkring Koreakrigen var ifølge NER særdeles tæt på at udløse tredje verdenskrig – så tæt på, at mange af os i dag antagelig skylder Beria tak for at have skyndt sig langsomt med at hidkalde lægehjælp til den døende Stalin. NER underbygger sin alarmistiske tolkning med den afsindige sovjetiske oprustning og mobilisering, som også blev pålagt vasalltaterne i Østeuropa fra 1949 og frem. Følgelig tager NER generelt Vestens modforholdsregler i forsvar som nødvendige for at redde de åbne samfund.

Bogen repræsenterer således en tilbagevenden til det ortodokse syn på den kolde krig med NER's kritik af den såkaldte post-revisionismes ”gyldne middevej”, tesen om det eskalerende sikkerhedsdilemma; et kunstgreb, som selv Robert Jervis har hudflettet. NER's distance til revisionismen inden for Stalin-forskningen bringer ham ligeledes i bås med totalitarisme-skolen. Det nok vil falde nogen for brystet, hvortil er at sige, at adskillige revisionister er konverteret til en mere totalitarisme-agtig eller – hvad koldkrigen angår – ortodoks position. Derfor ligger bogens svagheder næppe her.

Snarere ligger de i NER's lidt inkonsekvente udlægning af krigstemaet hos Stalin. Han var utvivlsomt styret af forestillingen om den uoverstigelige konflikt mellem kapitalisme og socialisme, som før eller siden måtte udløse et væbnet opgør i en grad, så han formentlig selv troede på, at hans afsindige og nærmest uophørlige terror kun ramte ægte forrædere: trotskister, Gestapo-agenter og lignende folkefjender. Samtidig gør NER det klart, at det primært var *timing* af krigsudbruddet, der bekymrede Stalin, da hans politik bestandigt var at tage offensiven. Derfor er det uheldigt, at NER p. 114 afskriver Stalins tro på verdensrevolutionen, da resten af bogen sådan set handler om, hvor operationelle hans revolutionsdrømme var i og med, at han som en god marxist anså krige for ”revolutionære situationer”, som vejen til Sovjet-venlige regeringer i kapitalismens lejr.

Jeg savner, at NER bøjer denne ”revolutionsræson” som netop understøttende for Stalins sovjetiske statsræson i neon for læseren. OK, det fremgår, at Stalins ”krigsfrygt” ikke just gjorde ham til en defensiv, reaktiv udenrigspolitiker. Men alligevel spøger den post-revisionistiske defensive udlægning. For eksem-

pel p. 284, hvor Stalin angiveligt kun tænkte i *overlevelse*. Stalins sindelag kombineret med hans enorme magt- og påvirkningsmidler (herunder det Komintern, der kun pro forma blev nedlagt i 1943, p. 294) gjorde ham til en dødsensfarlig revisionistisk – her i betydningen ordens- og systemtruende – aktør på den verdenspolitiske scene, uanset at han samtidig var langt mere forsigtig og pragmatisk end Hitler. Kort sagt er der basis for en mere kontant nyfortolkning af Stalin, man behøver ikke altid være så traditionsbundet, som NER lejlighedsvis er. Bortset fra det har jeg få indvendinger og vil rose bogens billedvalg som forfriskende. Summa summarum: et stykke vellykket og læseværdig forskningsformidling, skrevet med nerve.

Mette Skak
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Renske Doorenspleet, *Democratic Transitions. Exploring the Structural sources of the Fourth Wave*, Boulder & London: Lynne Rienner Publishers, 2005, xii + 201 s., £ 39.50.

Hollandske Renske Doorenspleets bog om det, hun kalder den fjerde demokrati-bølge, er en revideret udgave af en afhandling, som i 2002 blev belønnet som den bedste hollandske ph.d.-afhandling i statskundskab. Som alle gode afhandlinger vækker den umiddelbart interesse, rejser spørgsmål og giver lyst til at gå i gang med at efterprøve påstande og resultater.

Doorenspleet peger indledningsvist på nogle af de problemer, den aktør-orienterede tilgang til studiet af demokratiske transitioner rejser, og hun vælger på den baggrund at forsøge sig med en strukturtilgang. Hun lægger sig dernæst i forlængelse af Dahls demokratibegreb og vælger – måske lidt vel firkantet – at arbejde med et dikotomt demokratibegreb, hvor der skal være både konkurrence og deltagelse i passende stort omfang, før hun vil acceptere at klassificere et politisk system som et demokrati.

Der er altså kun demokratier og ikke-demokratier i Doorenspleets analytiske univers, hvilket hun blandt andet argumenterer for med henvisning til mere graduelle demokratimålingers U-formede fordeling. De politiske systemers placering på konkurrencedimensionen tager hun fra Gurr's Polity IV-datasæt, mens deltagelsen bygger på Arats data og Coppedge og Reinickes firetrinsskala. Et politisk system klassificeres så kun som et demokrati, hvis det på et givet tidspunkt er placeret i den bedste kategori på *begge* dimensioner. Forfatteren har haft adgang til data fra stort set alle lande 1800-2000, så det er et flot datasæt, hun har. Lande, der er besat af et andet land, holdes uden for analyserne i de pågældende perioder.

Doorenspleet begynder med et frontalangreb på Huntingtons velkendte og bredt accepterede påstand om tre demokrati-bølger: Huntington (og andre) har haft en uheldig tilbøjelighed til at negligere deltagelsesdimensionen, hvad der har

den konsekvens, at det i forbindelse med de to første bølger især er gennembruddene på konkurrencedimensionen, der er blevet registreret og set som bølgebevægelser. Inddragelsen af deltagelsesdimensionen og kravet om så godt som almindelig valgret for at klassificere et politisk system som demokratisk fører naturligvis til, at både kvindevalgret og fravær af etnisk betinget valgretsdiskrimination i større udstrækning bliver en betingelse. Det er helt i orden, men så er det heller ikke overraskende, at vi først omkring 1920 kan se noget, der med rimelighed kan kaldes "en demokratiseringsbølge". Det er næsten 100 år efter Huntingtons starttidspunkt, altså en markant korrektion. Doorenspleet ryster dog lidt på hånden her, for hun sætter den første bølge til at starte i 1890'erne, selvom det vist ikke var nogen "bølge" før 1920 (figurerne 3.2-3.4).

Doorenspleets anden indfaldsvinkel, når Huntington skal korrigeres, er hans manglende forståelse for den betydning, antallet af lande har for de procentstørrelser, han bruger til at identificere bølger og tilbageslag med. Doorenspleet udvikler her et vægtet mål, der bruges til en overbevisende påvisning af et andet globalt demokratiseringsmønster end Huntingtons, nemlig en første bølge 1893-1924 (som dog burde være sat til start så sent som 1919-20), et tilbageslag 1924-44, en anden bølge 1944-57, som blev fulgt af et mere broget billede 1957-76 og en tredje bølge 1976-89. Huntingtons bog kom i 1991, og analyserne var afsluttet et par år før, så der er ikke noget mærkeligt i, at han havde svært ved at se, at Murens fald kom til at markere et brud, der gør det berettiget at tale om en ny, selvstændig og nærmest eksplosiv demokratiseringsbølge efter 1989. Doorenspleet viser, at der mellem 1989 og 2001 både absolut og relativt (vægtet) var markant flere demokratiske transitioner end i anden og tredje bølge; derfor er det rimeligt at acceptere hendes påstand om en fjerde bølge. Andre demokratiforskere (således Diamond) har været usikre med hensyn til, hvad der skulle til at kunne tale om en fjerde bølge, men nu ligger der altså et overbevisende bud herpå.

Bogens oprindelse som ph.d.-afhandling er utvivlsomt forklaringen på dens insisteren på at diskutere metodiske spørgsmål i form af kodeproblemer, reliabilitet og validitet etc. Det er godt nok, men når man så opdager, at lande, man kender, i nogle tilfælde er blevet kodet på en ikke helt gennemskuelig måde, bliver man nødt til at spørge, om der trods al omhu alligevel kan være problemer nogle steder i datasættet. Det er der utvivlsomt, og selvom der er gjort et stort arbejde for at få skilt færene fra bukkene – dvs. demokratierne fra ikke-demokratierne – så er datasættet, som det ligger nu, ikke fejlfrit. Det ville dog også være mærkeligt, og der er i øvrigt ingen grund til at tro, at rettelse af diverse kodefejl ville have ændret afhandlingens hovedresultater.

Alt dette er imidlertid kun indledningen til selve analysen, der skal identificere de strukturelle årsager til den fjerde demokratibølge. Pladsen tillader ikke en egentlig gennemgang heraf, så det skal blot nævnes, at den grundige og overbevisende analyse gør det overordentlig sandsynligt, at de tre vigtigste strukturelle forklaringer på den fjerde bølges demokratiske transitioner er demokratisk diffusion fra geografiske naboer, *lavt* udviklingsniveau og – om end mere indirekte – statens placering i verdenssystemet.

Doorenspleet har med sin analyse givet et spændende bidrag til forklaring af

de demokratiske transitioner i perioden 1989-2001. Hun lægger i øvrigt afslutningsvist op til, at det hermed er blevet oplagt at gå videre med se på, hvorledes politiske ledere og andre aktører har gennemført demokratiske forandringer inden for rammerne af netop de strukturelle forhold, der har vist sig gunstige for forandring i demokratisk retning.

Jørgen Elklit
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

William Easterly, *The White Man's Burden. Why the West's Efforts to Aid the Rest Have Done so Much Ill and so Little Good*, New York: The Penguin Press, 2006, 436 s., \$ 18,45.

”Den økonomiske videnskabs besynderlige opgave er at vise menneskene, hvor lidt de ved om alt det, de føler sig i stand til at konstruere”. Sådan skrev nobelpristageren Friedrich Hayek i sit store værk om socialismens elendighed, *The Fatal Conceit*. William Easterly citerer i sin nye bog, *The White Man's Burden*, Hayeks opfordring til ydmyghed. Citatet er velvalgt. For Easterlys bog går i kødet på ulandsindustriens idelige trang til at opstille fuldstændige løsninger og love fuldstændig forløsning.

Easterly lægger for ved at påpege, at ulandenes befolkninger er ofre for to tragedier. Den første er, at de er fattige; den anden, at et halvt århundredes udviklingsbistand ikke har gjort dem mindre fattige. Det er det andet punkt, han ønsker at diskutere. For, lyder spørgsmålet i al sin enkelthed, hvorfor har 2,3 trillioner USD stort set ikke ført forbedringer med sig?

Easterlys svar er tankevækkende. Hele området – fra IMF's og Verdensbankens multilaterale programmer over de skandinaviske landes bilaterale programmer til Bono og Bob Geldofs private projekter – er præget af utopiske målsætninger og social ingeniørkunst. Ulandsbistanden bliver anvendt på en måde, der snarere henleder tanken på sovjetiske femårsplaner end på vestlig markedsøkonomi. Indsatsen bliver hele tiden målt på, hvor store summer der er i spil; ikke på, hvilke fremskridt der er opnået. Det er et paradoksalt succeskriterium. Da filmen *Cat Woman* for nylig ”vandt” prisen som årets værste, gik bagmændene jo ikke ud og forsvarede kvaliteten med, at de havde brugt 100 millioner USD på at lave den, bemærker Easterly tørt. Resultaterne skal kort sagt måles på, ja, resultatsiden, ikke på inputsiden.

Hvad viser sådan en outputevaluering så? Easterlys gennemgang af den vestlige verdens snart århundredelange bestræbelse på at udvikle resten af verden – ”den hvide mands byrde” – er ikke opmuntrende læsning. Bistanden synes snarere at have gjort tingene værre end at have banet vejen for økonomisk udvikling. Det er der en række gode grunde til. Det er for eksempel ikke nemt at hjælpe korrupte regeringer, der præsiderer over etnisk opdelt samfund. Men frem for alt er det trangen til at ”planlægge”, der er skurken.

De velmenende planlæggere overser, at ethvert samfund er opbygget som et kunstfærdigt urværk. Det er hybris at tro, at udefrakommende eksperter kan gennemskue denne konstruktion; og nemesis er derfor at forvente, hvor planlæggerne får magt, som de har agt. Vores viden er kort sagt alt for begrænset – for fragmenteret ville Hayek sige – til, at vi kan opstille og iværksætte en samlet formel for udvikling.

Hvad er alternativet? Easterly ønsker at se ”søgere” erstatte ”planlæggere” på udviklingsfronten. ”Søgere” er de entreprenante mænd og kvinder, der får markedsøkonomien til at virke. Prismekanismen gør centraliseret planlægning overflødig, fordi den sætter søgerne i stand til at koordinere efterspørgsel og udbud.

Hvis man kunne få udviklingsbistanden til at følge samme model, så ville vi være nået langt. Men hvordan? Frem for alt er det, påpeger Easterly, nødvendigt at få placeret ansvaret for et givent projekt. Donorerne skal stilles til ansvar for, om indsatsen fører til de ønskede resultater. Det bliver de ikke i dag, og derfor er der ikke noget mærkeligt i, at de opstiller aldeles urealistiske mål.

Dernæst er der brug for ”feedback”. Det er muligt at nedbringe kompleksiteten ved bestandigt at undersøge, om tiltagene virker efter hensigten, og om lokalbefolkningen efterspørger dem. Også det kræver en mere ydmyg form for projekter. Projekter, der er målbare: såsom madordninger, der mindsker fraværet i folkeskoler, vaccinekampagner mod mæslinger og dets lige. Virker tiltagene ikke, så er det med at finde på noget andet.

Easterly gør meget ud af at beskrive, hvordan små, praktiske projekter kan være virksomme; specielt hvor de lokale tages med på råd. Hans erklærede mål er at lede udviklingsindustrien i en ny retning, ikke at afvikle den. Men analysen lider på netop dette punkt af en gennemgående modsigelse, som Easterly ikke får løst. Bogens overordnede budskab er nemlig, at udviklingsbistanden slet ikke kan føre til (generel) udvikling. Hvis det var tilfældet, så var det allerede sket, for i de seneste årtier har vi kastet penge i grams.

Dermed er ikke sagt, at ulandene er dømt til at forblive underudviklede. Det seneste halve århundrede er spækket med eksempler på, at fattige lande har bevæget sig op ad udviklingens rangliste: først var der Japan, så de Østasiatiske Tigre og Chile, og senest har Kina og Indien meldt sig i rækken. Men fælles for alle disse succeshistorier er, at ”miraklet” har været af egen avl. Ethvert samfund er særegent, og hvis et land vil frem over stepperne, økonomisk set, så må det finde sin egen vej.

Frie markeder er naturligvis et gode, men netop kompleksiteten gør, at de ikke kan trækkes ned over hovedet på et land – ganske som demokrati (et andet gode, når det gælder udvikling) heller ikke kan det. Det slående ved de nævnte succeshistorier er ret beset, hvor forskelligartede de har været. For at vende tilbage til ulandenes to tragedier, så kan den første (at de er fattige) slet ikke løses gennem udviklingsbistand.

Easterly vil ikke rigtig vedkende sig, hvor radikale konsekvenserne af denne analyse er. Selve begreberne ”udviklingsbistand” og ”udviklingshjælp” bliver meningsløse, fordi donormidlerne ikke kan ”bistå” eller ”hjælpe” udvikling på

vej, generelt set. Projektmidlerne kan alene gøre små, konkrete ting for folk, der lider nød.

Easterlys budskab er med andre ord at ligne med John Miltons: at mennesker, der har måttet give afkald på paradiset, skal omfavne en jordisk tilværelse. Det budskab er al ære værd. Men der er – som Easterly i øvrigt har et klart blik for – en grund til, at branchen bestandigt sætter sig nye, utopiske mål. Den slags fænger nemlig, og et eller andet sted er det meget menneskeligt at lede efter fuldstændig forløsning. Sobre analyser fænger derimod ikke.

Det er således svært at forestille sig Bono og Bob Geldof udskifte deres bonmot om at ”gøre en ende på fattigdom” med et ”lad os gøre de små ting, der virker”. Mon ikke de to aldrende musikere hellere vil vende sig imod et nyt verdensforbedrende projekt – det være sig Al Gores klimakorstog eller en genoplivelse af fredsbevægelsen – end at stille sig i spidsen for så jordnært et program? Selv om det er en skam, så er det næppe realistisk at få spredt Easterlys ydmyge budskab. Udviklingsbistandens utopi er al for bekvem, ikke mindst for de vestlige donorer.

Jørgen Møller
Det Europæiske Universitet
Firenze

Avner Greif, *Institutions and the Path to the Modern Economy. Lessons from Medieval Trade*, Cambridge: Cambridge University Press, 2006, 503 s. + xix, kr. 230,00.

En af de vigtigste teoretiske udviklinger inden for politologien de seneste godt 20 år har uden tvivl været ny-institutionalismen, der har søgt at opnå en bedre forståelse for sociale aktørers interaktion via en analyse af de betingende institutionelle rammer. Samtidig med den vide udbredelse er det efterhånden blevet tydeligt, at den sædvanlige opdeling i en rationel, historisk og sociologisk ny-institutionalisme er mindre heldig, idet skolerne har haft en tendens til at fokusere på enkelte institutionelle elementer på bekostning af andre. Af samme grund har de seneste år set flere forsøg på at påbegynde en såkaldt anden generations ny-institutionalisme, hvor elementer fra flere af skolerne er blevet søgt kombineret.

Avner Greifs bog er i den forbindelse et helt centralt bidrag. I bogen får vi at vide, hvordan det er muligt at integrere så forskellige elementer som regler, normer og menneskets kognitive vilkår i én sammenhængende analyseramme, der samtidig forklarer, hvorfor institutioner nogle gange er stabile og andre gange præget af forandring. Den grundlæggende ide, som Greif fører til torvs, er, at man kan analysere institutioner ved hjælp af spilteori, hvor reglerne for de forskellige spil fastsættes på baggrund af de normer og kognitive vilkår, der råder i den givne situation. Eller med Greifs egne ord: ”In a game-theoretical representation, the cognitive models regarding the structure of the situation, norms, and internalised belief are captured in the rules of the game, while behaviour and

behavioral beliefs are represented in the strategies and the probability distributions over them” (p. 387). Selv om ideen ved første øjekast kan forekomme søgt, er det faktisk lidt af et columbusæg, Greif her præsenterer. I modsætning til andre forfattere, der ligesom Greif har søgt at inddrage forskellige institutionelle elementer (for eksempel Richard Scott), så tillader Greifs analyseramme nemlig, at man kan komme nærmere en forståelse af, hvordan disse elementer rent faktisk betinger aktørernes adfærd.

I første del af bogen præsenteres den grundlæggende tankegang, mens vi i anden del i detaljer – og dem er der mange af – får at vide, hvordan man kan anvende Greifs nye analyseramme. Kapitel 3 indeholder således en spændende analyse og genfortolkning af det klassiske kollektive handlingsproblem, mens kapitel 4 gør os klogere på fænomenet *credible commitment*. Tredje del af bogen behandler spørgsmålet om stabilitet og forandring. Centralt står her begrebet quasi-parametre, der bruges til at analysere langsomt virkende faktorer, som over tid kan få stor betydning for institutioners indretning. Argumentet minder om den historiske institutionsteori, men er alligevel både distinkt og mere avanceret. Hvor den historiske institutionalisme således ofte fremhæver omkostninger i nutiden som betingende muligheden for fremtidige forandringer, fremhæver Greif de enkelte aktørs forventninger til de andre aktørs fremtidige handlinger som det afgørende for stabilitet og forandring.

I det hele taget er det en ret avanceret bog, vi her har med at gøre – både i betydningen nyskabende/fremragende og i betydningen svær. En del af både det fremragende og svære er de empiriske analyser, der indgår løbende i bogen tæt koblet med udviklingen af teorien. Som man kan se fra bogens undertitel, har Greif valgt empirisk at tage udgangspunkt i middelalderens handelsøkonomi, hvilket man alt efter temperament kan finde både interessant og kedeligt. Kedeligt eller ej, Greifs evne til på en overbevisende måde faktisk at anvende teorien er et af de stærkeste træk ved bogen, ikke mindst fordi teorien er så forholdsvis langhåret. En del af forklaringen på, hvordan det lykkes Greif at kombinere sine spilteoretiske argumenter med historiske analyser, findes i de omfattende metodiske overvejelser i bogens fjerde kapitel. Også denne del af bogen er overbevisende, om end Greifs påstand om, at hans metode er helt ny, virker lidt for flot. Den kan måske skyldes, at Greifs kendskab – som økonom – til politologiens komparative metoder er begrænset.

Selv om *Institutions and the Path to the Modern Economy* helt ubetvivligt er en rigtig god bog, kan man altså også fremhæve visse problemer. Ud over den lidt problematiske metodediskussion er den for det første alt for svær at læse og forstå: Bevares, argumentet er kompliceret, men ikke nok til at berettigg det niveau, vi præsenteres for her. For det andet åbnes der generelt en hel del flere porte, end der lukkes igen, hvilket for så vidt er fair nok nu, hvor formålet er at udvikle en ny analyseramme, men armbevægelserne bliver nogle gange lidt for store trods alt. For eksempel udgør ideen om quasi-parametre en fin nyudvikling, men så heller ikke mere, da indholdet af quasi-parametrene ikke specificeres, hvorfor man som læser sidder med følelsen af, at vi ikke for alvor er blevet klogere på betingelserne for forandring. For det tredje og sidste lider bogen i

forhold til en anvendelse inden for politologien af, at analysen er udviklet til at forstå noget så eksotisk som økonomisk udvikling i middelalderen. Ikke mindst i analysen af *credible commitment*-problematikken får dette betydning, fordi Greif her tager udgangspunkt i nogle forholdsvis specifikke historiske betingelser, der ikke foreligger i dag. Som med Douglass C. Norths i dag meget anvendte teoriapparat må man derfor nok forvente, at Greifs teori vil kræve en vis omarbejdning, før den kan finde direkte anvendelse inden for politologien. Til gengæld synes potentialet herved som antydnet ganske betragteligt.

Carsten Jensen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Bryan D. Jones & Frank R. Baumgartner, *The Politics of Attention: How Government Prioritizes Problems*, Chicago: The University of Chicago Press, 2005, 304 s., \$ 25.00.

Denne bog udspringer af det "Policy Agendas Project", som Baumgartner og Jones påbegyndte tilbage i slutningen af 1980'erne. Fra det oprindeligt snævre fokus på eksistensen og nedbrydelsen af policy-monopoler og policy-images inden for reguleringspolitikken, har de efterfølgende i bøger og artikler bevæget sig rundt og ud i stort set alle afkroge af det politiske system. Nu er det så blevet tid til at konkludere og samle trådene til en generel teori, der kan forklare, hvordan vælgere, politikere, organisationer, regeringer og andre aktører prioriterer de problemer, de står over for. Det er det, der er Baumgartner og Jones' mål med denne bog. Det er ikke just nogen nem opgave at stille sig selv, og hvorvidt de løser den (tilfredsstillende) kan diskuteres, men lad os begynde med en kort redegørelse for, hvordan de griber opgaven an.

Vil man forstå politiske beslutninger – og ikke mindst forekomsten af markante afvigelser fra tidligere beslutninger – er det ifølge Baumgartner og Jones afgørende at forstå, hvordan det politiske system behandler information. Udgangspunktet er, at beslutningstagerne har adgang til rigelige mængder af nyttig information. På grund af stærke psykologiske, politiske og institutionelle faktorer ignorerer man imidlertid dele af denne, samtidig med at man opprioriterer anden information. Man reagerer med andre ord, både som individ og organisation, disproportionalt på den tilgængelige information, og dette får stor betydning for dynamikken i de beslutninger, man træffer.

Denne teori om informationsbehandling udvikles i bogens første tre kapitler, der indeholder en del spændende og provokerende påstande, såsom at politiske fænomener er ikke-lineære, interdependente og komplekse, og at vi som konsekvens må opgive tanken om lineære forklaringsmodeller, regressionsanalyse og punktforudsigelser. Det interessante er imidlertid, at Baumgartner og Jones fastholder ambitionen om generelle forklaringer, hvorfra der kan udledes testbare hypoteser, og de afviser i kapitel 4 derfor også casestudier og *thick description*,

der ellers er den foretrukne metode for folk med blik for kompleksiteten i politiske fænomener. Politik er ikke karakteriseret ved tilfældighed, men ved "forståelig kompleksitet" (p. 113), og vejen frem er det, de kalder en *stochastic process approach*. Øvelsen i denne metode går ud på at studere formen på fordelinger af et stort antal beslutninger med henblik på at finde ud af, hvilken underliggende stokastisk proces, disse fordelinger er genereret fra. Det er i arbejdet med denne metode, i kapitlerne 5-7, at bogen er mest original og spændende.

I kapitlerne 5 og 6 er udfordringen at udvikle en standard, ud fra hvilken man kan måle afvigelsen imellem input/information fra de politiske omgivelser og de politiske beslutninger. Opgaven løser Baumgartner og Jones elegant og kreativt. Ved brug af blandt andet computersimuleringer argumenterer de for, at den tilgængelige information altid vil følge en normalfordeling, hvilket i anden omgang implicerer, at de politiske beslutninger også skulle være genereret fra en normalfordeling, hvis de blot var en proportional afspejling af informationen fra omgivelserne.

I kapitel 7 følges dette op af en empirisk analyse, der netop viser, at fordelinger af output fra menneskelige beslutningsprocesser, lige fra aktiekursændringer til offentlige budgetændringer, alle afviger signifikant fra normalfordelingen. Fordelingerne udviser positiv kurtosis, hvilket er ensbetydende med mange små justeringer, færre moderate ændringer og flere drastiske afvigelser fra tidligere beslutninger, end hvis beslutningerne var genereret fra en normalfordelt stokastisk proces. Dette resultat giver ifølge forfatterne støtte til teorien om, at beslutningstagere opdaterer deres viden og beslutninger i pludselige ryk frem for kontinuert og smidigt.

Bogens sidste tre kapitler, 8-10, er en rodekasse af forskellige empiriske studier af udviklingen i amerikansk politik siden anden verdenskrig. De er hver for sig ganske interessante, men ingen af dem bidrager afgørende til bogens hovedproblemstilling.

Som nævnt indledningsvis er det en svær opgave, Baumgartner og Jones i denne bog har stillet sig selv. Dels vil de i en vis forstand udvikle en teori, der kan forklare alting, dels vil de forsøge at skabe en rød tråd i alt, hvad de har skrevet de seneste 10-15 år. Projektet lykkes et stykke ad vejen, men langt fra helt, og resultatet er blevet en noget ujævn bog.

Teoretisk er der flere gode ansatser i bogen, men de teoretiske kapitler lider for det første under et bemærkelsesværdigt fravær af referencer til relevant litteratur, og i det omfang, der refereres, er det ofte til noget, forfatterne selv har skrevet. Disse kapitler ville dels stå langt stærkere, og læsningen af dem være mere spændende, hvis man havde udviklet argumentet i tæt samspil med den litteratur, der henholdsvis støtter/udfordrer de påstande, man fremsætter, dels ville det reducere læserens usikkerhed med hensyn til, hvorvidt det er en stråmand, der skrives op imod.

For det andet bruges der i bogen meget plads på ideen om *bounded rationality* og på at postulere, at de mekanismer, der gælder for organisationer, også gælder for individet, ja, at der ligefrem er en kausal relation mellem individ og organisation (p. 42). Kan ske de har ret, men de ubestridelige kvaliteter ved deres makro-

data og efterfølgende analyser til trods kan de ikke undersøge dette, og det forbliver derfor et postulat. Det kan naturligvis være en god ide at overveje, om ens makromodel er forenelig med en realistisk individmodel, men den megen plads, øvelsen optager i denne bog, kunne med fordel være brugt på at udvikle en mere detaljeret og begrebsmæssig præcis model for de kollektive beslutningsprocesser.

Spændende bliver bogen derimod fra og med kapitel 4, hvor de metodiske overvejelser og empiriske analyser begynder. Baumgartner og Jones' særlige styrke er deres unikke datamateriale (se www.policyagendas.org) og ikke mindst originaliteten i udviklingen af nye metoder til at analysere og fortolkning af disse data. Og også i denne bog er der meget at hente på den front. Det gælder ikke kun for folk, der beskæftiger sig med traditionel policy-analyse, men for alle, der studerer beslutningsprocesser, hvad enten disse finder sted blandt vælgerne, i forvaltningen eller i internationale fora. Desværre skæmmes de empiriske kapitler af manglende ydmyghed med hensyn til resultaternes rækkevidde og støtte til teorien. Der findes forbehold rundt omkring i bogen, men når der skal konkluderes, er vi tilbage ved den skråsikre, postulerende stil fra de indledende kapitler. Denne læser kunne være tilbøjelig til at tro, de har ret i deres konklusion, men ret beset bringer bogen kun en lang række indicier og ikke nogen afgørende test, der kan berettige en sådan konklusion.

På trods af disse svagheder og irritationsmomenter er der tale om en klart anbefalelsesværdig bog. Sidder man stadig og kæmper med at definere og operationalisere begreberne fra Baumgartner og Jones' første bog fra 1993, *Agendas and Instability in American Politics*, er der ikke meget hjælp at hente i den nye bog. Tværtimod skrues der op for abstraktionsniveauet og lanceringen af nye begreber, og det bliver tilsyneladende op til andre at udrede de mere detaljerede implikationer af argumentet. Læser man derimod først og fremmest Baumgartner og Jones i håb om at få de gode ideer og de originale metoder før sin nabo, bliver man bestemt ikke skuffet over denne bog.

Peter B. Mortensen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Modtagne bøger

- Andersen, Niels Åkerstrøm, *Partnerskabelse*, København: Hans Reitzels Forlag 2006.
- Beck, Ulrich *Magt og modmagt i den globale tidsalder*, København: Hans Reitzels Forlag 2006.
- Blom-Hansen, Jens, Jørgen Elklit & Søren Serritzlew (red.), *Kommunalreformens konsekvenser*, Århus: Academica 2006.
- Branner, Hans, *Global politik – grundbog til International Politik*, København: Forlaget Columbus 2006.
- Bourdieu, Pierre, *Udkast til en selvanalyse*, København: Hans Reitzels Forlag 2006.
- Dahl, Gunnar, *TIBERIUS – en biografi*, København: Høst & Søn 2006.
- Den jyske historiker*, Med vold og magt – USA's imperiale strategier efter 1945, nr. 113-114 november 2006.
- Frederiksen, Peter, *Jutlandia – Danmark i Korea-krigen*, København: Høst & Søn 2006.
- Hede, Klavs D. K., *Menneskerettigheder, demokratisering og good governance i dansk udviklingspolitik*, København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2006.
- Henrichsen, Carsten, Steen Rønsholdt & Peter Blume, *Forvaltningsretlige perspektiver*, København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag A/S 2006.
- Internasjonal politikk*, Nr. 3 2006, Oslo: Norsk Utenrikspolitisk Institutt 2006.
- Jensen, Bent, *Træk af avisdebatten om de arbejdsløse fra 1840'erne til 1940'erne – Bind I: Debatten indtil 1907*, København: Rockwool Fondens Forskningsenhed 2006
- Lindegaard, Erik & Max Rasmussen, *Politikere og embedsmænd*, København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2006.
- Löfgren, Orvar & Richard Wilk (red.), *Off the Edge – Experiments in Cultural Analysis*, København: Museum Tusulanum Press 2006
- Prieur, Annick & Carsten Sestoft, *Pierre Bourdieu – en introduktion*, København: Hans Reitzels Forlag 2006.
- Rosenfeldt, Niels E., *Stalin. Diktaturets anatomi*, København: Høst & Søn 2006.
- Semikolon*, årg. 6, nr. 12, Århus: Semikolon; tidsskrift for studier af idehistorie, semiotik og filosofi 2006.
- Statsvetenskaplig tidskrift 2006/2*, Lund: Studentlitteratur 2006.
- Svendsen, Gert Tinggaard & Gunnar Lind Haase Svendsen, *Social Kapital - En Introduktion*, København: Hans Reitzels Forlag 2006.
- Tranæs, Torben (red.), Henrik Klevin, Claus Kreiner, Niels-Kenneth Nielsen & Peder Pedersen, *Skat, arbejde og lighed – en undersøgelse af det danske skatte- og velfærdssystem*, København: Gyldendal 2006.
- Qvortrup, Mads, *Tony Blair – en politisk biografi*, København: Høst & Søn 2006.

Abstracts

Søren Serritzlew and Lotte Bøgh Andersen

The Economic Incentives of General Practitioners: Three Temptations

The income of Danish general practitioners (GPs) depends on their activity. The GPs can make more money by increasing the number of patients on their lists, by giving these patients more consultations and by choosing the most lucrative services. Whether GPs give in to these three temptations is a point of disagreement in the literature. This article therefore investigates whether Danish GPs maximize the number of listed patients, let the number of consultations per patient depend on the length of the patient lists and prioritize services with high fees relative to the time used. Analyses based on register data and interviews indicate that it only happens to a very limited degree. We find no tendency towards patient maximization, and the number of patients per GP only matters for time-consuming alternatives to the ordinary consultation. The GPs do, however, adapt to changes in the remuneration system: Over time the use of services is affected by changes in the relative fees.

Lotte Bøgh Andersen, Christian Bøtcher Jacobsen, Anne Line Møller and Thomas Pallesen

Do Researchers Work *Just for the Money*? Performance-Based Pay at Danish Universities and Government Research Institutions

Do the economic incentives determine the work effort of public employees? The literature shows conflicting results. Bruno Frey asserts that if economic incentives are perceived as supportive, they increase work effort; but if economic incentives are perceived as controlling, the effect can be opposite – work effort decreases with increasing economic incentives to work hard. The empirical evidence concerning Frey's proposition is limited, however, and this paper aims to begin to fill this gap. We investigate how the introduction of economic incentives at Danish research institutions (universities and government research institutions) affects the growth in the number of publications when the perception of the incentives is taken into account. The data consists of numbers of journal articles published in 2000 and 2005, numbers of employees, local wage agreements and questionnaires to shop stewards at 162 Danish research institutions. The results supports Frey's proposition.

Lotte Bøgh Andersen and Søren Serritzlew

Economic Incentives, Professional Norms and Public Service: Activity-Based Budgeting in Theory and Practice

Activity-based budgeting has become increasingly popular in the Danish public sector. It has been argued that this budgeting system on the one hand increases

efficiency, but on the other hand reduces quality in the public service production. These effects may also depend on whether professional norms are important. The article discusses these effects from economic, political and professional perspectives and relates the discussion to results from recent empirical studies of activity-based budgeting in the Danish public sector.

Simon Calmar Andersen

Governance through Autonomy?

A Research Project on Political Governance of Danish Schools

Can policy makers do anything to improve students' learning? The issue is highly salient both in the media, among political decision makers and in educational, economic and political research, but our knowledge about it is limited. A number of studies evaluate the effect on student achievements of popular governance strategies such as school voucher systems, market-like competition in the public sector and New Public Management reforms. Results indicate that these strategies do not improve student performance, but that they tend to have unintended consequences such as more costly public schools, greater segregation between public and private schools, and increased social inequity. These results motivate the search for alternative theoretical interpretations of the relationship between politics and education. A systems-theoretical hypothesis claims that for politics to improve student learning it must support the professional autonomy of the educational system, but at the same time demand publicly available self-evaluations in the system.

Rune Holmgaard Andersen and Karsten Stæhr

The Political and Economic Transition in the Former East Block Countries

The transition process has changed the former communist countries both politically and economically. The empirical evidence points to a clear and positive connection between democratization and market reforms. The Baltic and Central European countries have carried out extensive reforms and have attained democracy and a market economic system, the Central Asian countries have undertaken few reforms, while the outcome in the Slavic heartland, on Balkan and in Caucasus remains unsettled. The statistical analysis shows that democratization has preceded market economic reforms, while economic reforms have had no direct impact on political developments. The initial conditions have played an important role for political as well as economic reform in the post-communist countries.

Om forfatterne

Lotte Bøgh Andersen, cand.scient.pol., ph.d., adjunkt i offentlig forvaltning ved Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet. Forsvarede samme sted i 2005 sin ph.d.-afhandling *Offentlig ansattes strategier*. Har derudover publiceret internationalt om tandlægeprofessionen og børnepasning samt bidraget til og redigeret *Professioner i den offentlige sektor*, temanummer 2 af *Politica* i 2003. Forsker i offentligt ansattes adfærd i krydsfeltet mellem professionelle normer og økonomiske incitamenter. Deltager i og er kontaktperson for projektet ”Økonomiske incitamenter i den danske offentlige sektor”. E-mail: lotte@ps.au.dk

Simon Calmar Andersen, adjunkt ved Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet, har arbejdet på et ph.d.-projekt, der undersøger vanskelighederne ved og mulighederne for at styre skolesystemet fra politisk side. E-mail: simon@ps.au.dk

Rune Holmgaard Andersen, cand.scient.pol., Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet. Har siden sommeren 2006 været ph.d.-studerende ved statskundskab på Tartu Universitet, Estland. Forsker i politiske og økonomiske transitionsteorier, økonomisk udvikling og rationel institutionalisme. E-mail: rune@ut.ee

Christian Bøtcher Jacobsen, stud.scient.pol., Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet. E-mail: 20003457@ps.au.dk

Anne Line Møller, stud.scient.pol., Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet. E-mail: 20011789@ps.au.dk

Thomas Pallesen, cand.scient.pol., ph.d., lektor i offentlig forvaltning ved Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet. Har beskæftiget sig med en række tværgående og sektorspecifikke policy- og forvaltningsproblemstillinger på især kommunalt og amtskommunalt niveau. Bidrog til Magtudredningen med en analyse af kommunalreformen fra 1970. Deltager i projektet ”Økonomiske incitamenter i den danske offentlige sektor”. E-mail: pallesen@ps.au.dk

Søren Serritzlew, ph.d., adjunkt ved Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet. Forfatter til ph.d.-afhandlingen *Offentlig budgetlægning i et institutionelt perspektiv* og til artikler om blandt andet økonomiske styringsinstrumenter, forhold i den

kommunale sektor, strukturreformen og koalitionsdannelse. Deltager i projektet "Økonomiske incitamenter i den danske offentlige sektor". E-mail: soren@ps.au.dk

Karsten Stæhr, cand.polit. og ph.d., Københavns Universitet. Har også en mastergrad fra Massachusetts Institute of Technology. Har tidligere arbejdet i den norske centralbank og som gæsteunderviser ved Tartu Universitet i Estland. Har siden maj 2006 været ansat i den estiske nationalbank. Forsker i transitionsøkonomi, pengepolitik og offentlig økonomi. E-mail: karsten.staehr@ut.ee

Politicas ph.d.-serie

Peter B. Mortensen, *The Impact of Public Opinion on Public Policy*, 2006, kr. 125,00.

Anders Branth Pedersen, *Fra landvindingspolitik til naturgenopretningspolitik – policy-netværks magt og forandring*, 2006, kr. 125,00.

Pia Vedel Ankersen, *Den politiske legitimitets oprindelse – en fodnote til Easton*, 2006, kr. 125,00.

Jakob Linaa Jensen, *Den virtuelle kaffestue – deliberation og demokratisk inklusion i politiske debatter på Internettet*, 2006, kr. 125,00.

Rune Stubager, *The Education Cleavage: New Politics in Denmark*, 2006, kr. 125,00.

Gitte Harrits Sommer, *Hvad betyder klasse? En rekonstruktion af klassebegrebet med henblik på en analyse af sammenhængen mellem klasser og politisk deltagelse i Danmark*, 2005, kr. 125,00.

Anne Binderkrantz, *Magtens midler. Danske interesseorganisationer og deres indflydelsesstrategier*, 2005, kr. 125,00.

Lotte Bøgh Andersen, *Offentligt ansattes strategier. Aflønning, arbejdsbelastning og professionel status for dagplejere, folkeskolelærere og tandlæger*, 2005, kr. 100,00.

Jens Rudbeck, *Popular Contention and Democratization in Sub-Saharan Africa*, 2005, kr. 125,00.

Rikke Skou Jensen, *Ledelse og medindflydelse. En analyse af ledelsesadfærd og institutionaliseret samarbejde på offentlige og private arbejdspladser*, 2004, kr. 50,00.